

PARDDES
PROJECT

WHO
MOVED ?

or

Is G-d Still
Talking to Us?

Many of the topics included in the Pardes curriculum are far-reaching and have broad ramifications. The intent of Pardes is to promote sensitivity and spiritual growth through exposure to a variety of Torah sources. It is not within the purview of Pardes to arrive at conclusions relevant to decisions of Halacha. Please consult your Rabbi for personal decisions.

Foreword

WHO MOVED?

Rabbi Yaacov Haber

SOME TIME AGO, I WAS DRIVING IN UPSTATE NEW YORK ON RT. 17, ON my way to the Catskill Mountains. I was probably on automatic pilot, glancing at the billboards that advertised Judaism at its best at the Homowack Hotel and other resorts. Suddenly, one billboard screamed out a question. "If you and G-d have grown farther apart – Who moved?" I'm not sure which Christian group posed the question, nor was I sure whether or not the question was rhetorical, but I found myself thinking.

The Bible is full of episodes during which G-d communicated with man. When G-d wanted us to know something, He found an able prophet and told him or her what He wanted us to know. After the cessation of Biblical prophecy, G-d used other ways to communicate with us. The Talmud is replete with Heavenly voices and appearances of Elijah the Prophet.

As far as I know, G-d has not spoken to me, my family or, for that matter, to anyone I know and trust. I wondered why. The question resounded, "Who moved?" Not so simple. Maybe G-d moved

farther away from His people and decided that, for the time being, He is not talking to us. Or maybe G-d is talking as He always has, but we are simply not listening.

Just as I was exiting the highway, I received a call from my wife on the cellular phone. We talked for a moment or two before she was suddenly cut off— out of range. I always feel bad for people who get cut off because they usually keep talking until they realize that no one is listening. A horrible feeling. It was at that moment that the point on the billboard was driven home. The problem is in the

equipment. We are surrounded with waves: AM, FM, cellular, digital, CB, satellite and, probably on Rt. 17, radar waves. We are oblivious to these waves unless we have the ability to tap into them. If we have the right instruments, then we become aware that there is a whole world of voices and signals right before our eyes and ears. If all the waves would become visible for a moment, it would probably be a terrifying sight.

“Every single day a Heavenly voice calls out and says, ‘Return my children, return.’” (Talmud) Perhaps G-d is talking to us all the time; we are just not equipped to pick up the signal. But, if we are not equipped, why does G-d keep talking? Is the technology available? Is there something we could do to help us hear the word of G-d directly in our homes, offices and cars? Maybe G-d still communicates with man, and it is man who has stopped paying attention. Maybe people no longer listen for the sounds of heavenly messages. Maybe, even in today’s over stimulated world if a person truly stopped to listen he or she could

hear the voice of G-d.

Or maybe we do still hear it. Maybe G-d speaks to us in a “still, small voice.” In the voice of our conscience, in the voices of our children, in the juxtaposition of events that makes us stop and think about the meaning of life. Maybe G-d spoke to me through the billboard I saw on Rt. 17 followed by the call I received from my wife moments later. Maybe the voice of G-d is in all those things that push us, beg us, to be better people – whether we like it or not.

On the other hand, at what point are we reading too much into events? How many madmen have committed atrocities because they thought they were prophets, and how many lunatics walk the city streets reading G-d’s message in every subway billboard? At what point does G-d’s word end and our imaginations begin? And even if I knew, even if I could be sure it was G-d’s voice I was hearing, would that make life easier or harder? Would I listen or would I close my ears?

But the final question remains graphically plastered on a billboard in my mind: “Who moved?”

How would you respond?

- 1 For three consecutive nights preceding your trip overseas, you dream of burning steel and charred bodies. You feel strongly that you should cancel your trip because the dreams are so obviously a warning from G-d. You share your concerns with your spouse who advises you to stop eating corn chips after dinner.
- 2 You have a strong interest in science but you lack the diligence and perseverance needed to make it through medical school. Or do you? Paralyzed by indecision, you pray for a sign from G-d. You go out to dinner and the woman at the table next to you starts choking. You perform the Heimlich Maneuver and save her life. You wonder if this is a sign.
- 3 The doctors find a small tumor in your leg. One specialist claims it is malignant and advocates surgery. Another claims that it could be benign and tells you to “wait and see.” Hearing the second opinion, you go home relieved. Later that evening, you wonder if you should wait for a sign as your doubts re-emerge.

It is customary to recite the following prayer
before entering into a Torah discussion:

Shulchan Aruch O.H. 110

May it be Your will, Hashem my G-d and G-d of my fathers, that You illuminate my eyes with the light of your Torah and that You save me from all stumbling blocks and errors, whether it be in discussions of what is prohibited and what is permitted or in monetary matters, whether it be in any other Halachic decisions or just in theoretical study. I pray that I do not make any mistakes, and if I do, my study partners should not take delight in them. I pray that I should not proclaim the impure pure or the pure impure, the permitted forbidden or the forbidden permitted. I pray that I should not derive joy from the errors of my study partner. Open my eyes and allow me to see the wonders of Your Torah because it is from G-d that all wisdom comes forth, it is from His mouth that I will acquire wisdom and understanding. Amen.

יהי רצון מלפניך ה' אלקי
ואלקי אבותי שלא יארע
דבר תקלה על ידי ולא
אכשל בדבר הלכה וישמחו
בי חברי ולא אומר על
טמא טהור ולא על טהור
טמא ולא על מותר אסור
ולא על אסור מותר ולא
יכשלו חברי בדבר הלכה
ואשמחו בהם. כי ה' יתן
חכמה מפיו דעות וזבוננה
גל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך.

Points for Study

- 1 If the people of Israel are not prophets, at least they are the children of prophets.
Talmud, Pesachim 66a
Source, pg. 22
- 2 From the day the Temple was destroyed, prophecy was taken from the prophets and given to fools and children.
Talmud, Bava Basra 12a
Source, pg. 23
- 3 The reason might be because the Presence of G-d only rests amongst the joyous, and since the destruction of the Temple all joy has become mixed with sadness...children and fools were not affected.
R. Yaacov Reisher, Iyun Yaacov Ibid.
Biography, pg. 13 Source, pg. 23
- 4 I call heaven and earth to be my witnesses, that any person – Jew or non-Jew, man or woman, slave or maidservant – can experience Divine Inspiration; it only depends upon one's deeds.
Tanna d'Vei Eliyahu Rabbah 9
Biography, pg. 13 Source, pg. 24
- 5 The Zohar says that every day, a Bas Kol (heavenly voice) calls out from above, "Return you wayward children." But there is a problem: if this voice

has a purpose, then why doesn't anyone hear it? And if it can't be heard, what's the point? Really, this voice is heard in the heart. Even the wicked have thoughts of repentance, when they hear this call each day.

Baal Shem Tov, Bechukosai 9
Biography, pg. 14 Source, pg. 25

6 Know that if the G-dly outpouring flows to both the logic and imagination...this will be a form of prophecy. If it flows only to the imagination, while the logic is stunted...this category will produce those who create religions, magicians, soothsayers, dreamers and those who can perform wonders even though they possess no wisdom. You must know that there are people of this sort who will see amazing sights, dreams and wonders even during their waking hours that appear to be prophetic visions, and they will imagine themselves to be Prophets. They will be awed by what they have seen in these visions and they will think that they have attained knowledge without study. They are full of confusion and will confuse the deepest intellectual endeavors. The truth will be mixed with fantasy.

Maimonides, Guide for the Perplexed Vol. 2, Chap. 37
Biography, pg. 15 Source, pg. 26

7 A dream is 1/60 of prophecy.

Talmud, Brachos 57b
Source, pg. 27

8 There is no dream that does not have mixed within it lies...there is no dream that does not have within it from this side and that side.

Zohar, VaYetze 149
Source, pg. 28

9 The meaningless part of a dream is intended to conceal the truth within the dream. The task of man is to choose between the truth and the falsehood...

R. Eliyohu Dessler, Michtav M'Eliyohu Vol.4, pg. 165
Biography, pg. 16 Source, pg. 28

10 If a person wakes up in the morning, and a verse suddenly comes to his mind, that is a small prophecy.

Talmud, Brachos 57b
Source, pg. 27

11 There is a type of prophetic revelation that comes when one looks in a holy book. Not knowledge of the future, for that ceased when the Temple was destroyed. Rather, it is guidance and call [to the service of G-d] and the holiness of Israel. At times, we have all experienced looking into a holy book and suddenly becoming extremely moved by a certain idea. A word pierces our heart and gives us no rest for years, until it can transform us into a different person, and sanctify and uplift us. What is going on? We have already heard this idea from others, and seen it in books, yet we remained untouched. Yet now, the matter suddenly penetrates our heart and mind. This is a form of looking into the Urim v'Tumim (the Breast Plate worn by the High Priest). There too, all the letters were written, yet only some of them would shine in the eyes of the Kohen; and only a Kohen with Divine Inspiration. Another Kohen could stand beside him and not see a thing.

R. Kalonymous Kalman of Piaseczno,
Derech Hamelech, Shemos
Biography, pg. 16 Source, pg. 29

12 It is forbidden to soothsay, as do the idolaters. As the verse says, “You shall not read signs” (Vayikra 19:26). For instance, those who say, “Since my bread fell from my mouth, or my staff from my hand, I will not go to a certain place today, for I won’t be successful. Since a fox crossed to my right, I won’t leave my house so as not to be tricked by some crook.” Likewise, those who listen to bird calls and say, “This will be, that will not be, it is good to do this, and bad to do that.” Likewise, those who make signs for themselves, “If such a thing happens to me, I will act, and if it doesn’t happen I will not act.” Like Eliezer, the servant of Abraham. Similar things are forbidden, and whoever does them receives lashes.

Maimonides, Mishnah Torah, Hilchos Aku’m, 11:4
Biography, pg. 15 Source, pg. 29

13 The only soothsaying that is forbidden is when a person interprets a particular incident without mentioning G-d’s name, and without asking for His help to arrange the event. That is akin to sorcery, for he denies G-d’s providence and affirms other powers. Eliezer, however, said, “Let it come to pass, that the girl to whom I shall say, let down your pitcher that I may drink, and she shall say, drink, and I will give your camels to drink too – let her be the one You have chosen for Your servant Yitzchak.” Everything was done through faith and prayer. Eliezer beseeched G-d to show him this sign that he be sure of his deeds. There is not even a trace of soothsaying, sorcery or prohibition in this. It is completely permissible for every person to do the same.

R. Baruch HaLevi Epstein,
Torah Temimah on Genesis 24:14, note 17
Biography, pg. 17 Source, pg. 30,31

14 Sometimes a person sees clearly that G-d is helping him and approves of his efforts. However, that is no proof that his deeds are truly correct. About this, the verse says, “He will lead you in the way you will go” (Isaiah 48:17), on which our Sages have commented, “In the way a person wants to go, that is how G-d leads him” (Makos 10b).

R. Tzadok HaKohein of Lublin, Tzidkas Hatzadik 64
Biography, pg. 18 Source, pg. 32

15 There are angels who reveal themselves to people and inform them of future events and mysteries, they are referred to as Maggidim. They are created from a person’s activities in Torah and mitzvos. There are those to whom these Maggidim never reveal themselves, and others who have revelations. It all depends upon a person’s soul or deeds. There are Maggidim who are completely true; they are created by Torah and mitzvos that are perfectly done. There are Maggidim who lie a little in their words. There are those with a higher amount of falsehood and deceit. The reason for this is that if a person has any aspect of falsehood in the Torah or mitzvos he does, then the angel created from that is also composed of good and evil. The good within him says good, and the bad within him says falsehood.

R. Chaim Vital, Sha’are Ruach Hakodesh, Derush 1
Biography, pg. 19 Source, pg. 32

16 The Maggid who comes to a person is in fact, his own soul. A person talks directly with his soul that is clothed in the mitzvos that he has performed.

R. Eliyahu of Vilna, Hashmatos Rayah Mehemna, Yahel Ohr
Biography, pg. 20 Source, pg. 33

17 The essence of serving G-d lies in matters that are, ultimately, left up to one's free choice. At some point, there is no clear commandment and the matter rests in one's own hands. There is no directive, and no one to tell one what to do. One has to make one's own decision.... This, in fact, is the essence of serving G-d. It is the essence of one's free will. One is always left in doubt as to what G-d's will is exactly, since G-d has not given a specific command.

Rabbi Nachman of Breslov, Chayei Moharan #197
Biography, pg. 21 Source, pg. 33

18 Even though prophecy was taken from the prophets it was not taken from the wise men. Ameimar said, "A wise person is greater than a prophet."

Talmud, Bava Basra 12a
Source, pg. 34

Source Biography

Rabbi Jacob Back Reischer (The Shevus Yaakov) (1670-1733)

According to Rabbi Chaim Y.D. Azulai, Rabbi Jacob and Rabbi Yair Chaim Bachrach the author of Chavos Yair, were the two greatest halachic authorities of their time. Rabbi Jacob's major work is Shevus Yaakov, consisting of three collections of his responsa which deals with all areas of halacha and has remained a major source for halachic decisions until this day. He also wrote Minchas Yaakov, which supplements and seeks to reconcile contradictions in Rabbi Moshe Isserles' Toras Chatas, and Chok Yaakov, an extensive commentary on the Orach Chaim portion of Shulchan Aruch. However, only the portion on the Laws of Passover has been preserved, and appears in standard editions of the Shulchan Aruch. During a difficult period of his life Rabbi Jacob was unable to concentrate on his halachic studies. Instead he made a careful study of the Aggada of the Talmud and prepared a commentary, Iyun Yaakov, which appears in standard editions of the Ein Yaakov. Rabbi Jacob was a brother-in-law of two of the greatest rabbis of his time, Rabbi Dovid Oppenheim and Rabbi Eliyahu Shapiro, author of the Eliyahu Rabba, a well-known halachic work.

—M.G.

Tanna d'Vei Eliyafu

Tanna d'Vei Eliyahu is a Midrashic work. Unlike all the other Midrashim it does not consist of a compilation or collection of individual homilies but is a uniform work stamped with a character of its own. The work, which is characterized by original expressions and rhetorical constructions couched in poetic and even flowery language, is distinguished by its didactic moral aim: the author deals with the

Divine precepts and the reasons for them, and the importance of knowledge of: Torah, prayer, and repentance. He is especially concerned with the ethical and religious values which are enshrined in the Bible and in the trials and lives of the patriarchs.

The problem of the date and place of composition of Tanna d'Vei Eliyahu has not yet been resolved. It has been variously dated almost anywhere between the third and tenth centuries.

Eliyahu is the speaker in the work but there is no suggestion of a pseudepigrapha. The author relates that he came from Yavneh, that he resided in Jerusalem, and that he wandered in Babylon. He disputes with a fire worshipper and with those who accept the Bible but not the Mishnah. —E.J.

The Ba'al Shem Tov (1700-1760)

Rabbi Israel ben Eliezer, also known by the acronym the Besht, was the founder of the Chassidic movement. He served as a teacher's assistant, elementary school instructor, and ritual slaughterer. After spending time in the Carpathian mountains, he went through a spiritual metamorphosis, and became an itinerant healer, and after experiencing profound spiritual illuminations from heavenly teachers, went on to become a charismatic leader that attracted many of the greatest scholars of the period. His close followers are the only recorders of his teachings, the Besht himself never authoring a text. His new mystical philosophy placed Kabbalah and prayer as the center of Jewish observance, through which one could come to an ecstatic awareness of the Divine Spirit in every aspect of the world. As the Besht and his followers came soon after the episode of Shabtai Zvi, they met harsh opposition from traditionalists who feared another false messianic movement.

The Rambam (1135-1204)

Moses Maimonides is known as the greatest Jewish philosopher and codifier of Jewish law in history. Born in Cordova, Spain, he was forced to flee from fanatical Moslems at the age of thirteen, where he traveled with his family to North Africa, and ten years later to Palestine. As a result of the devastation left by the Crusaders, Palestine was virtually uninhabitable, forcing the family to move to Fostat (current day Cairo). Throughout these journeys, the young Maimonides had concentrated on Torah studies under the guidance of his father, and by the time he reached Fostat had become a famous scholar. Supported by his merchant brother, the Rambam was able to write copiously, gaining international acclaim in both Jewish and secular fields of knowledge. After the tragic death of his brother, the responsibility of supporting his family fell on the Rambam's shoulders, and through his fame he was appointed chief physician of the Sultan. Despite the immense workload that was required, not only with his responsibilities to the royal family, but to the entire Egyptian community as the official Nagid (royally appointed leader), and to the halachic questions of world Jewry known as responsa, the Rambam was remarkably able to complete some of his greatest Jewish works, including his philosophical work *The Guide for the Perplexed*, and his magnum opus the *Mishna Torah* - the great codification of all Jewish law. While he was considered an undisputed leader of world Jewry at the time, there was bitter opposition to much of his works because they incorporated much of Aristotelian philosophy that went against the traditional purist ideology of much of Ashkenazic Jewry, and others believed his codifications would make much of the role of the rabbi and the oral tradition obsolete. —A.B.

Rabbi Eliyahu Eliezer Dessler (1891-1954)

Rabbi Dessler was born into a family steeped in the musar movement founded by Rabbi Israel Salanter and he remained a musar personality for his entire life. However, his thought went considerably beyond the ordinary concerns of other musar thinkers and he integrated other systems and confronted different problems as well.

Most of Rabbi Dessler's education took place at the Kelm Talmud Torah where his father had been an outstanding disciple of R. Simcha Zissel. The family resided in Homel where Eliyahu had the opportunity to meet outstanding Chabad thinkers. In 1929, he became a rabbi in London and in 1941 accepted the directorship of the Gateshead kollel. Over the years, he became familiar with Kabbalistic and Hasidic thought, particularly the thought of Rabbi Zadok HaCohen and the Tanya.

His essays and letters have been collected in four volumes (several volumes under the title Strive for Truth have been edited and translated into English by Rabbi Aryeh Carmel). His topics include perennial questions such as free will and faith as well as contemporary problems in education, evolution and how to respond to the Holocaust.

His personal character and modesty complemented and affirmed his thought. On the last Sukkot of his life he visited the sukkah of the Chazon Ish. The Chazon Ish, upon seeing Rabbi Dessler, rose and rushed toward him. Not imagining that he was coming toward him, Rabbi Dessler turned to the door to see who the distinguished guest was that the Chazon Ish was so honoring. —M.G.

Rabbi Kalonymous Kalman Shapira (1889-1943)

Known as the Piaseczner Rebbe, Rabbi Shapira was one of the central figures of Polish Jewry before and during the second World War. A descendant of some of the greatest Polish Hasidic masters, he sought to re-ignite the Hasidic fervor of the early masters and thereby

combat the increased secularization of the time. In his first work, *Hovav HaTalmidim* (Translated into English as the Students Responsibility, Aronson, 1991), while minimizing the role of rote learning and discipline, Rabbi Shapira seeks to imbue the student with a sense of his spiritual potential. In a sequel volume, *Hachsharat HeAvrechim* (The Young Men's Preparation) published posthumously, he pursues the goal of higher levels of spirituality employing meditative technique.

Rabbi Shapira did not survive the war. He experienced its horrors, enduring an escalating series of tragedies and sufferings. Miraculously, a record of his continued faith during the worst of times has survived. A volume *Aish Kodesh* (Holy Fire) of the sermon he delivered in the Warsaw ghetto was found after the war. (See Dr. Nehemia Polen's The Holy Fire, Aronson, 1996 and his article "Sensitization to Holiness" in *The Jewish Action Reader*, Mesorah, 1996). —M.G.

Rabbi Baruch HaLevi Epstein (1860-1941)

In 1902, Rabbi Epstein published his *Torah Temima*, which became one of the most popular sefarim of the century. Baruch's father, Rabbi Yechiel Michel, was the rabbi of Novorodak and author of the classic Aruch HaShulchon, and his uncle was the illustrious Rabbi Naftali Tzvi Yehuda Berlin, Rosh Yeshiva of the famed Volozhin Yeshiva. The family was of Sefardic extraction, whose name was originally Benveniste. However, after the Spanish Expulsion they were permitted to settle in the German city of Epstein and apparently in gratitude adopted Epstein as their own name.

Possessed of a photographic memory, Baruch was a brilliant student and though he received semicha from some of the greatest rabbis of the time, declined to accept a rabbinical position. Instead he worked as an accountant and banker in Pinsk.

The object of the *Torah Temima* is to show the interrelationship between the Oral and Written Law. His method is to quote comments and interpretations from the vast rabbinical literature on each Bibli-

cal verse and then to provide his own analysis of how the interpretations were deduced. His comments are stimulating and absorbing. An English translation of The Essential Torah Temima was recently published by Rabbi Shraga Silverstein.

During the first World War Pinsk was in dire financial straits and Rabbi Baruch was unable to concentrate on his Talmudical studies. Instead, he wrote his memoirs, Mekor Baruch, in four large volumes, containing over 2000 pages. They are a candid and fascinating portrait of his family and the leading personalities of the previous generation. Rabbi Baruch sees Mendelssohn's fatal flaws in his denial of Jewish national identity in the diaspora. For Mendelssohn the Jews were a religion but their nationality was that of the country in which they lived. This concept had disastrous consequences.

Rabbi Baruch also wrote Tosefot Bracha on the Pentateuch and Baruch She-amar on the prayers. However, his magnum opus remains the Torah Temima, which was published when his father was still alive. In his brief letter of blessing Rabbi Yechiel Michel comments on how apt the title is for when the Torah is Temima, meaning that the Oral and Written Law are shown to be an organic entity, then in fact it is *meshivat nefesh*, it restores the soul.

Rabbi Baruch came to the United States in 1923 but was unable to find a suitable position and returned to Pinsk in 1926. —M.G.

Rav Tzadok HaCohen(1823-1900)

Rav Tzaddok, as he was known amongst Chassidim, was one of the most prolific authors in the history of the Chassidic movement. Born into a non-Chassidic rabbinic family, Rav Tzadok became famous as a child prodigy authoring articles and books which later became classics. Later in life, Rav Tzadok became Chassidic and became a Chassid of the Izbitcher Rebbe. Having excelled in both the Chassidic and non-Chassidic world, Rav Tzadok's writings became a synthesis of analytical logic and mysticism. Eventually, Rav Tzadok became the Rebbe of Lublin. His writings are treasured by scholars everywhere. —Y.H.

Rabbi Chaim Vital (1543-1620)

Rabbi Chaim Vital was unquestionably the leading disciple of the Holy Ari, Rabbi Isaac Luria, and his foremost interpreter. The Ari himself wrote very little and what is commonly known as the "Ari's writings", were in fact transcribed by Rabbi Chaim. The Divine flow experienced by the Ari was so overwhelming that he was unable to commit it to writing. As he himself expressed it: "When I begin to reveal a Torah secret to you the flow of knowledge becomes like a mighty stream and I look for ways to open a small channel that you will be capable of absorbing." Rabbi Chaim Volozhin bears witness to the fact that when he mentioned the Ari to the Vilna Gaon the Gaon's whole body trembled.

Rabbi Chaim was born in Eretz Yisrael, probably in Safed. He studied nigleh (the revealed Torah) under Rabbi Moshe Alshech and Kabbalah under Rabbi Moshe Cordevero. However, when the Ari arrived in Safed from Egypt in 1570 Rabbi Chaim soon became totally devoted to him. The Ari is reported to have said that his sole reason for departing Egypt for Safed was to transmit his Torah to Rabbi Chaim. It is an amazing fact that the Ari who died in 1572 (at the age of 38) studied with Rabbi Chaim for less than two years and that the extensive body of writings transcribed by Rabbi Chaim came from that short period.

There were a number of editions of the "Ari's writings." At one point Rabbi Chaim decided not to publicize them. However, in 1586 he took sick and the writings were removed from his house, copied and returned. His son, Rabbi Shmuel prepared an edition years later. Another version was edited by Rabbi Meir Popperis.

Some idea of the Safed environment can be gained from Rabbi Chaim's statement in his Gates of Holiness (Sha'arei Kedusha) that the holy spirit (Ruach HaKodesh) can be attained even in our own times and that such people in fact exist in our midst.

Rabbi Chaim wrote an autobiographical work (Sefer HaChizyonot) which is extant in his own handwriting and was published in 1954.

The impact of the Holy Ari on subsequent Jewish history was incalculable. But that influence was made possible only through the work of Rabbi Chaim Vital. —M.G.

The Vilna Gaon (1720-1797)

Rabbi Elijah ben Solomon Zalman, also known as Ha-Gra, was the foremost scholar-sage of Lithuanian Jewry in the eighteenth-century, and has become the spiritual forefather for much of the non-Chassidic yeshiva world. Known for his greatness in Talmudic and Kabbalistic study, he likewise mastered astronomy, mathematics and music. His system of Talmudic study focused on trying to find the true meaning intended by the sages in the text. The Gra was a fiercely outspoken opponent of Chassidism, fearing the movement would erode the centrality of Torah learning in Judaism, and was pivotal in galvanizing the split between the Chassidic and non-Chassidic world.

Rabbi Nachman of Breslov (1772-1810)

Rabbi Nachman of Breslov was one of the most creative, influential and profound of the Chassidic masters. A great-grandson of the Baal Shem Tov, he was recognized as a tzaddik while still a young man. From his youth, he followed a path of asceticism and prayer, though he warned his followers not to abuse themselves physically. He was a passionate individual, given to intense swings of emotions. These he put toward the service of G-d, and spoke often of how to find G-d even in the low states of mind, and how to serve Him during the emotional highs. Central to his teachings is the role of the tzaddik, who has the power to descend into the darkness to redeem lost souls; the path of prayer as the main expression of religious life. His main work is Likutey Moharan, composed partly by himself, partly by his chief disciple, Rabbi Nossan Sternhartz. The book is a collection of sermons delivered by Rabbi Nachman, given mostly on the holidays

when his Chassidim gathered. The lessons are long and complex, masterfully drawing on the entire body of Talmud, Midrashic and Kabbalistic literature. Ideas are connected by a poetic and intuitive grasp of the texts. In addition, Rabbi Nachman wrote thirteen “Tales”—mythical stories of kings and wizards based upon Kabbalistic thought and capturing the essence of Rabbi Nachman’s teachings. These tales were known to have influenced later authors such as Franz Kafka. Rabbi Nachman died of Tuberculosis at the age of 38. Despite the fact that there was never another “Breslov Rebbe” to fill his place, the mystery and depth of his teachings continue to attract students today, and Breslover Chassidism is one of the largest and most vibrant of Chassidic groups. —E.S.

אלו דברים פרק ששי פסחים

לכך לו כפי עקלה לו חפץ... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

אמר לו רבי עקיבא... ודחה את השבת אמר לו ר' אליעזר עקיבא

התורה לא נאמרה... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

אמר לו ר' שנה ולא הביא... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

אמר לו ר' שנה ולא הביא... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

למה חסדי: בריהא... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

בבואה מהגביאים... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

השטח) שביבוי... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

בא שם אמר רב... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

רבי יצחק... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

עיון יעקב... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

אמר לו ר' שנה ולא הביא... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

אמר לו ר' שנה ולא הביא... וכלה מרובה (ק"פ) וקלמה רב חלף

פרשת בעל שם טוב בתקתי קכג

ת. שמעתי שהקשה מורי, על מה שאמרו חכמינו ז"ל בכל יום מכריזו בת קול אוי לבריות מעלבות של תורה (אבות פרק ר'), והקשה אם הכרתו נשמע למה לא ימצא אדם שומע, ואם אי אפשר לשמוע אם כן הכרתו למה, וביאר ז"ל כי למעלה הוא עולם המחשבות, ואין אומר ואין דברים (תהלים י"ט) הכרתו הוא מחשבות והרהורי לב לטוב, ולכן אין רשע שאין לו הרהורים טובים בכל יום, מכן הכרתו, אלא שבבוא הרהורים הטובים מפנה אותם ומעבירן מלבו, ומפנה לבו לבטלה, ובודאי מתחייב כנפשו, שניתן לו אוצר טוב והוא בורח מהמלך, כמו ששמעתי משל בשם מורי, למלך שהיה ממנה על אוצר ד' שרים ונסלו האוצר וברחה האחד מהם נתישב בדעתו חזון מעצמו, ה' נתייעץ עם חכם אחד ודיבר על לבו מה ראה על ככה חזון, ה' הגיע למקום שדנין בני אדם על כיתא בזה, חזון מחמת מורא, ה' לא שב כלל, והמלך לה שחזר מעצמו נתן לו יותר גדולה, מאד שנתישב בטוב שכלו לחזון, מה שאין כן להשגי אמר אילו לא מצא חכם שיעצו כך לא היה חזון, והשלישי שחזר מחמת שראה שדנין לבני אדם, מינתו המלך להיות ממונה שם לראות זה הצער, ואמר מורי זה על עצמו וכו' והכו' (תוי"ט פ' י"ג דפ"ג ט"ג תי"ד).

ט. בענין הכרתו היוצא מלמעלה שובו בנים שובבים (וזהו נשא דקב"ץ ע"א שבכל יום יוצא בת קול ומכריז וכו' כדלעיל) וכיוצא דקשה ממה נפשך, אם הוא לתועלת למה לא נשמע וכו', הכרתו הוא ענין המחשבה והכוונה בס' מאורי אור כי כרוז הוא בגימטריא ע"ב קס"א יו וכו' סוד אריא המחשבה, ולכן אין לך רשע שאינו מהרהר בתשובה מצד שמיעת הכרתו במחשבה ז"ח, כי למעלה אין אומר ואין דברים (תהלים י"ט) רק במחשבה, ולפעמים הכרתו בפי הקטנים והשוטים מיום שחרב בית המקדש, כמבואר בשי"ט טרק קמא דב"ב (ד"ב ע"ב):

י. ורדף אותם קול עלה נדף, שמעתי מפה קדוש ישראל הצדיק המפורסם מריה אורי זלה"ה מטטרעליסק כמדומה שאמר בשם הבעש"ט זלה"ה שזה הפסוק קאי על העוסקין בתורה שלא לשמה, ובפרט לקנתר דנוח לו שלא נברא, וכמבואר בתוספות במס' פסחים פ' מקום שנהגו (ד"ג ע"ב ד"ה וכו') ולאותן אנשים רודף קול עלה נדף, בדרך הוא לשון דף היינו שהדף גמרא רודף אותם ועלה הוא כששוטו: (אור צדיקים, ליקוט).

מקור מים חיים

היוניח ויראה נפישותו, ושם בנה י"ז באו"ך; להוכיחו לשוב על חטאיו, כי אין שכות לפני כסא (יו) מבואר לעיל פ' יתרו בהנה כ"א כי שם הו"ה במלוי יודין הוא בגימטריא ע"ב, ושם בהנה כ"ג מבואר כי שם אה"ה במלוי יודין עולת בגימטריא קס"א ע"ש:

(יו) ועיין בספר תשובות פ' שופטים שכתב וד"ל, ענין התהירה מתחת כסא כבודו (ע"ן) סגורין וק"ג ע"א ויתרו ויעתרו פירוש, לפי שעזרתו מבוליים בנינו לבין אביו שבשמים, אם כן המסך המבדיל גורם חיו השכחה שאדם שוכח לשוב לענין יתרו, והחזר תהירה זהו כסא כבודו, בהעלמת הענין מפני המקטריים, וזהו שכתבנו על האדם ע"ש:

פ ר ק ט

[א] [דבורה א] אשה נביאה אשת לפידות היא שופטה את ישראל בעת ההיא (שופטים ד) א וכי מה טיבה של דבורה שהיא היתה שופטת את ישראל בעת ההיא ומתנבאה עליהם והלא פינחס ג) בן אלעזר היה בימים ההם מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין ישראל בין עכו"ם בין איש בין אשה בין עבד ובין שפחה הכל לפי המעשה ג) שהוא עושה כך רוח הקדש שורה עליו כך אמרו בעלה של דבורה עם הארץ היה אמרה לו אשתו בא ואעשה לך פתילות ד) והולך אותם לביהמ"ק שבשילה ג) מה אם יהיה חלקך בין אנשים כשרים שבהם ותזכה לעוה"ב ג) והוא היה ה) עושה פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה לפיכך נקרא שמו לפידות וכן אמרו ג' שמות יש לו ברק לפידות ד) מיכאל ו) ברק

ישועות יעקב

א ילקוט שופטים דף ט' ע"א :

ב אולי תזכה על ידי זה כמו אולי ימצאון שם חמשים (בראשית י"א) ת"א מה אם :

ג ג"י ילקוט והיא היתה עושה כ"י :

ד בילקוט גרס מיכאל על שם מלאך ועל שם שממך עצמו ר"ל שאמר לה אם תלכי עמי

וג' וגם בשירה נזכר שמה קודם :

הדואה פרק תשיעי ברכות

114 עין המטה

סדרת הדף

הדואה פרק תשיעי ברכות... ארבעה חלקים... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

המטה פרק תשיעי ברכות... המטה... המטה... המטה...

Maimonides, Guide for the Perplexed Vol. 2, Chap. 37

6

פרק [לו]

אתה צריך להתעורר על טבע המציאות בענין השפע האלהי הזה המגיע אלינו אשר בו נשכיל ויהי יתרוננו לשכלנו: זה על זה, והוא, שיש שמגיע ממנו דבר לאדם מסויים, ויהי ששור אותו הדבר המגיע אליו כדי להביאו לדיד שלמות לא יותר, ויש שיהיה אורחו הדבר המגיע אל האדם ששור שיעדף על שלמותו להשלים זולתו. כפי שהדבר בונה בכל הגמצאים, אשר יש מוון שתיגיע לו מן השלמות מה שמנוגד בו זולתו, וממם שלא יגיע לו מן השלמות אלא בכדי שיהא מונגד בוולתו כמו שבארנו.

39 איכה ב ט. 40 צלילות הודעת ושלמות המחשבה. 41 יואל א. 1 לשון רבים. 2 כלומר ביתר השלמות. 3 ייכון מדברא בניה"ה וכפי שתרגמתי כי גם להיות מונגד צריך תבונה, וכדברי ר' שרפון תמה אני אם יש בדרך הזה מי שמקבל תוכחה. ערכין טו ב. וריש דמה לו שיש טעות "חוקף" מלבו בנותאם לאמור לצול וכח"כ "אלא כשעור שיהיה מנהיג בו עצמו לא וולתרי אינו נכון. 4 בריש השמים מן יוהמדה כמו שבארנו עד כאן, וסעה בין שתי חיות דמות. 5 כלומר שאין בו מגרעת אויגניו, וכדלעיל בפרק לו. 6 אמר: מיסדי הדמות. 7 כשהם עצמם תועים, אבל אותם הרמאים המתעשים אינם בוגר זה. 8 תרגמתי כן בעקבות רס"ג שזוה"מ בלהיותם - בהשיותם. וזו בודאי כוונת רבנו. ובריש "והמלאכות המעלמות". 9 "ההשאת" ובריש "טורופים" ובריש "ובענותה" ולפיכך חשב שטייגנשיידי במרושו לאמור היותו עם 32 שהודברים אמורים גוד מווקק וסאלסא. 10 "שין" מעלים על לבב דבר שאינו אמת. כלומר שאומרים דברים עמומים שיש בהם מן האמת משהו, אבל ללא יסוד וללא בסיס אלא כעין קליטה מן האוויר. 12 בריש "עורב גמלא" ולדעתי אינו נכון כאן. 13 כלומר לא לומר ולא הודרך כדי שיצא אל הפעל.

11 R. Kalonymous Kalman of Piaseczno,
Derech Hamelech, Shemos

צא המלך שמות דרך

נמצא שהתגלות נבואית היא ההסתכלות בספר, הספר מגלה לא דברים בודדים רק גם את העצם בעל שיעור הקומה ועל ידו נתגלה לו נביאות, לא של עתידות שחדלה מעת החורבן רק הנבואה של ההדרכה ושל התקרבות והתקדשות ישראל. וכל איש יודע ומרגיש זאת שלפעמים כשמרבה להסתכל בספר פתאום מתפעל מאיזה דבר ונרתע לאחוריו, והדבר הזה נוקב והולך בלבו לא ינוח ולא ישקוט כמה שנים, עד שיש ביכולת הדבר הזה להפכו לאיש אחר לקדשו ולהעלותו. ומה ועל מה הוא זה, למה כבר כשיסרוהו בני אדם וכבר הסתכל בספרים מזה הענין ולא קם ולא זע מהם ועתה פתאום כ"כ הדבר נוקב בלבו ומגקר את מוחו. אבל מין ראייה של אורים ותומים היא, כל האותיות כתובים ואחדים מהם נוצצים לעיני הכהן אבל רק להכהן בעל רוה"ק, וכהן אחר אם אינו בעל רוה"ק העומד בצדו לא ראה.

12 Maimonides, Mishnah Torah, Hilchos Aku'm, 11:4

אין מנחשין כעכו"ם שנאמר לא תנחשו, כיצד הוא הנחש כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פתי מפי או נפל מקלי מידי איני הולך למקום פלוני היום שאם אלך אין חפציי נעשים, הואיל ועבר שועל מימיני איני יוצא מפתח ביחי היום שאם אצא יפגעני אדם רמאי, וכן אלו ששומעים צפצוף העוף ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך, טוב לעשות דבר פלוני ורע לעשות דבר פלוני, וכן אלו שאומרים שחוט תרנגול זה שקרא ערבית, שחוט תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול, וכן המשים סימנים לעצמו אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני ואם לא יארע לי לא אעשה, כאליעזר עבד אברהם, וכן כל כיוצא בדברים האלו הכל אסור וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה. /חשגת הראב"ד/ וכן המשים לעצמו סימנים אם יארע לו כך וכך וכו'. א"א זה שבוש גדול שהרי דבר זה מותר ומותר הוא ואולי הטעהו הלשון שראה כל נחש שאינו כאליעזר ויונתן אינו נחש והוא סבר שלענין איסור נאמר ולא היא אלא ה"ק אינו ראוי לסמוך ואיך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו ואי הווי אינהו הווי מפקי פולסי דנורא לאפיה.

8 Zohar, VaYetze 149

9 R. Eliyohu Dessler,
Michtav M'Eliyohu Vol.4,
pg. 165

טעם דברים בטלים בחלום

ובענין "אחד מששים לנבואה" כתב בזהר (ויצא קמט). שיש שש דרגות מנבואה עד לחלום; ועיין בניצוצי אורות שם שביאר "כי מהנצח (שמט) יונקת הנבואה) עד גבריאל (דרגת החלום) הם ו' מדרגות והם נהי"ם (נצח הוד יסוד מלכות דאצילות); בריאה יצירה (הרי שט). על היכל הרצון ששם גבריאל... וכל אחד כלול מי' הרי ס'. היינו, שנבואה היא בעולם שהוא למעלה מן הבחירה, אבל חלום הוא בעולם הבחירה (היינו היכל הרצון). כי האדם בוחר אם ללמוד מן החלום או לא. ועל כן "לית לך חלמא דלא יתערבון עמיה מלין כדיבין (דברי כוב)... ולית לך חלמא דלא אית ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא" (שם). והיינו מה שאמרו ז"ל (ברכות נה.) "אין חלום בלא דברים בטלים", כי בהיות החלום מעולם הבחירה מוכרח שתהיה בו תערובת טוב ורע, והדברים בטלים ומלין כדיבין באים כדי להסתיר את האמת, ובחירת האדם — לברור האמת מתוך השקר.

תורה תמימה

כאכילה, אבל לשתייה האדם קודם, כראשיתו ברבקה שאמרה שהיא וגם נמליך
[אשקה^י] [כג' א' ס' קס"ז ס' ק' י"ח בשם ס"ח].
(פו) והנערה וגו'. הניא, אין בתולה אלא נערה, וכן הוא אושר והנערה טובת מראה
כאר בתולה^י] [יבמות ס"א ב'].
בתולה ואיש לא ידעה. בתולה — מכדרכה, ואיש לא ידעה — משלא בדרכה^י
[ירושלמי כתובות פ"א ה' ג].

נער הנפש לחכות עד אשר השתהה הכהמה, כי
להכלל מועד נודחי האדם קודם, משא"ל באכילה
לנפעמים אינו רעב כל כך, ובנקל יכול להכות.
אך לפי"ו יתחייב שאם האדם רעב ביותר לחטו
ולכשימתיין יעשר ביותר — הוא קודם לבהמה,
וזה דין חדש, אם לא לנימא ללא פגוג רבן,
וג"ע לדינא. ועד דכחא הדין שפי' אפשר להסיח
ומנ"א להביא רא'י' לנשיה האדם קודם מפרשה
מפרשה חקת (כ' ח') ושקית את האדם והא נעירם,
הרי דהקדים האנשים לבהמות. —
ודע למה שאמרה רבקה וגם לנמליך אשכז (פ' י"ט)
ולא אשקה כמו שאמר אליעזר, יג לטין ע"פ
מ"ש בכתובות ס"א ב' שאין אדם יכול לטוף את
אשתו להח ממלכל לפני בהמתו וזכר משום שאינו מגדיר
הנשימות, יע"ש ברש"י, ולכן אמרה רבקה אשכז
בלשון נקיה. (י"א) ר"ל בכל מקום דכתיב בתולה
היא נערה ולא קמנה ולא בוגרת, וכמו לענין כן
גדול דכתיב ב' כי את בתולה מעמנו יקח, האמר
לישא בוגרת. (ב) מכפל החזורים בתולה ואיש לא
ידעה דריש כן, ועיין במ"ד נוסחא אחרת בדרשא
ו. וביירושהי כאן איתא, א"ר יחזק בן אלעזר,
אפילו בדייה לא תנע בה, שלאמר כי לא ידע שנת
הרשע על גורל הנדיקים, ופרש הפ"מ אפילו בדרך
שחוק וקלות ראש לא ינעו בה, וקרנן עדי
נדים אפילו בדיה לא תנע בה כלומר אפילו שום
בדיה לא תנע בה לישאנה, וכדוחק מבוחר,
ובמ"ד

פמליא של מעלה, וכיניו שנקדים כניכול את
השנחה ה' ומאמתים מעשיהם הם, מבא"ל אליעזר
שאמר כאן ה' אלהי אדוני אברהם הקרה נח לפני
היום וגו', ויהי הנערה אשר תאמר וגו' אותה
סוכתה לעבדך, הרי שעשה הכל בדרך אמונה
וחפילה, שניקש מהקב"ה שיסבב לו סימן זה למען
יהי' נעוה בנעשו, אין צוה אף ריח נחוש וכסוף
וגדוד איסור, ומחר לל אדם לעשות ק' לכתחלה.
ומה שקראו בגמרא כל נחוש שאיטו כליעזר עבד
אברהם אינו נחוש — הכונה אם עשה סימן כזה
בדרך נחוש מצלי כוידר שם ה'. ועם צאור זה
יחייב בכל, וגם יתישב ע"פ דרך זה מה שהקשו
החוס' בסמוך מיתוין בן שאול האין יתם — יען כי
גם הוא זכר שם ה', כמבואר בקרא, ודו"ק.
(י"א) אין הלשון מדויק כ"כ, ללשון זה כמו שהעתיק
לא אמרה רבקה רק אליעזר, ועיין בפסוק י"ט. והנה
ענין חיוב קדימת האכילה לבהמה והבאר אי"ה לפנינו
בפ' עקב בפסוק ומתי עשב כשך לבהמתך, ועשב
הדבר שלפניהם האדם קודם לא מבואר ונר"ד ע"ס.
וגרמה ע"פ מ"ש החוס' בפסחים ק"ז ב' ובגמיר
כ"ל' א' ולפעמים אדם אוכל אף בשאינו
רעב כל כך, יע"ש, אבל לשתות אין אדם שותה
אלא לנמלא וכשפחות לשון המעטה בברכות פ"ד א'
השתיה מים לנמלא [ועי"ש בגמרא], ולא מליט
בשום מקום הלשון האוכל לרעבות, ולפי"ו הנה
בשהיה דמכיון שהוא נמלא אינו מן הדין שינעו לו

תורה תמימה

(יה) והיה הנערה וגו'. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן, אליעזר עבד אברהם אע"פ
ששאל שלא בהונן השיבוהו כהונן, והיה הנערה אשר איבר אליה הטי נא כרך,
יכול אפילו הגרה אפילו סימא — ונודמה לו רבקה^י] [תענית ד' א'].
והיה הנערה וגו'. אמר רב, כל נחוש שאינו כאליעזר עבד אברהם אינו נחוש^י
[חולין צ"ה ב'].
שתה וגם נמליך. מכאן דאע"פ שאסור לאדם לנעוה קודם שיאביל לבהמתו, הני מילי

מחירתו, וקפלו עליה ארשים שאינם מהוננים,
וכשבא הדבר לפני ההמנים [לשאלו דינה] אמרו,
לא נחטובה זו אלא להונן לה, ע"כ. והנה לפי"ו
קשה מאי ענין זה דלעזר ודפחה למה לא
יניח גם כהו שלא נכתבו אלא להונן, ולמה לא
מנאו הכהמים היתר זה לפתח.
ו"ל דשאני כליעזר ופחה דתלו. הדבר בתנאי,
אליעזר אחר זו שחאמר שהה וכו', ופתח אחר
מי שיאז מלתי ביה, הרי כעו קנש סימן מובהק וינין
עוזה לאתו ארשים, משא"ל האשה הנזכרת לא אמרה
כל הנאי וסימן פרטי כ"א בדרך כלל, ודו"ק. (י"א) ר"ל
כל נחוש שאיטו סומך עליו ממש (עשות מעשה על פי
כעו שעשה אליעזר עבד אברהם כמבואר בפרשה אין
צוה משום איסור לא תנעו. והחוס' הקשו אין עשה
כן אליעזר למ"ד דכן נח מלוה על הכסוף, והרע
דהוא הנח סבר שלא נתן לה האמידים עד שהגידה
לו צח מי היא, ואע"פ דכתיב ויקח האיש חס וזה
ויזן ואח"כ ויאמר בת מי את — אין מוקדם ומאוחר
ביצורה, וכן משמע כשטיפר, דכתיב והשאל אותה
ואומר בת מי את וגו', עכ"ל, והדוחק מבוחר,
ועיין בבבארי הגר"א ליו"ד ס' קע"ט ס"ק י"א,
והרבה מפרשים עמלו בישוב כל ענין זה.

אבל האמת הנראה צוה, דבזה אין ספק לגמרא
דאלה היו בכלל שטויה, אחרי דכ"מ בתנ"ך
נזרים על זה, ועיקר הספק הוא אם שטויה בכלל
אלה, ובאור הענין, משום דשם שטויה הוא כלל
טלל כל מיני שטויה ולטל, אבל אלה הוא פרט
אחד מכלל שטויה, ולכן אין ספק שהפרט הוא
בדרך הכלל, היינו אלה בכלל שטויה, אלא הספק
והקריה הוא אם גם היא בכלל כלול בהפרט,
דהיינו אם שטויה היא בכלל אלה, וכן מבואר
מהך כל בסוגיא והשקלא ומריא, דזה הוא עיקר
הספק בגמרא, ולפי"ו אין מפרשה זו כל רא'י'
לענין זה אחרי דכאן ה' הכלל — שטויה והפרט —
אלה, וצוה אין כל ספק, ושפיר אמר אברהם אז
הקרה מלתי, וע' בסוגיא ודו"ק. (פו) ומשמיענו
שה לאין סומכין על הכס והמחללין על דבר לר"ך
לעקב דבר צדור כהונן, ובאמת מתיב ציפוח שנגשל
לכזה שאמר אם נתן חתן את בני עמון בידי והיה
הוא אשר יאז מלתי ביה לקראתי כשוכי בשלום
והפליתינו שולה — ויאלה לקראתו צרו היחידה
(שופטים י"א). וענין הוכח החפלה בלשון וענין
לדור מליט בזה ס' וישלח (ק"ט א') בפסוק
האני לא מיד אחר מיד פזו, מכאן דמאן דלוי
לאלה בני לפרטי מילי כדקא יאות, מיד אחי,
אחיתא קריבין אחרין פסח אחים מקרי — מיד
ש', יע"ש, וע' מש"כ ב"ס בהשקפה בפסוק אל
כא רפא נח לה. —
וע' בב"ק פ' א' מעשה באשה אחת שהי' בנה מיצר
לה וקמנה וכשבעה כל עי שיבא לישאנה אינה

[סד] פעמים שרואה בברור שהש"י מסייע ומסכים עם מעשיו עם כל זה אינו ראייה כי מעשיו ישרים באמת ועל זה נאמר מדריכך בדרך תלך (ישעיה טח) ודרשו רז"ל (מכות י:) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו [ואמר, בדרך דרצונו לומר בספר משלי דרך התורה כמו שכתבתי לעיל אות מת, כי אין הש"י מסייע אלא כשהוא על פי דעתו הולך בדרך התורה ומה שלמדו מבלעם גם לפי דעתו של בלעם כפי סיטרא דיליה היה דרך זה ישר לו כפי מה שהוא וסובן] הלא תראה באלהיו שאמרו ד"ל (סנהדרין קיג) שהיה קשה לטנין יתברך עצירת גשמים ואף על פי כן אמר לו לאלהיו לך ונסתרת וגר ועורו להסתר מפני אחאב בדרך נס ואילו היה אחאב מוצא היה מכריחו לבטל כמו שהיה אח"כ וכמו שעשה יהורם לאלישע ועל זה נאמר לא בשמים היא (דברים ל) ואעפ"י שעורו לר' אליעזר בדרך נס להראות שהדין עמו, לא סמכו על זה (בבא מציעא נט:) שחשבו שהוא מפני שהוא רוצה לילך בדרך זה, וזה היתה גם כן התלוננת בני ישראל, אחם המיתם את עם ה' (במדבר יז) אעפ"י שראו הפלגת הנס באבדם מכל מקום חשבו על זה כי לא בשמים היא ואין לסמוך על זה שהדין עם משה ואהרן נגד קרח וצדו רק אתם רציתם לילך בדרך זה וזכותכם גדולה ולכך המיתם את עם ה'.

זה ענין המלאכים המתגלים אל (בני) האדם ומודיעים אותם עתידות, וסודות, ונקראים בספרים מגידים, כי אלו הם נבראים, מעסק האדם בתורה ובמצות, ויש אנשים שאין המגידים הנזכרים מתגלים להם כלל, ויש מי שמתגלים להם, והכל הוא כפי בחי נשמותיהם, או כפי מעשיהם, ואין להאריך בזה, ויש מגידים אמיתיים לגמרי, והם הנעשים מן התורה או המצות, הנעשים בשלימותם, ויש מגידים משקרים במקצת דבריהם, ויש בהם תערובת כזב ושקר, והטעם הוא, כי אם האדם היה לו איזו בחינה רעה, או דבר שקר, באותה התורה, או באותה המצוה שעשה, הנה גם המלאך הנברא משם, הוא כלול טוב ורע, ובחי הטוב שבו אומר דברי אמת, והרע שבו אומר דברי כזב.

אורות נשמה הגר"א קצו

ק"ה, ט"ו) „ולנביאי אל תרעו“ — אלו תשב"ר.

(וזהר בראשית מ"ב ע"ב, סד"ה דא קשי)

יג. גם ענין „מגיד שבא לאדם הוא נשמתו בעצמו, אך שדרכה לדבר עם נשמתו פא"פ שמתלבשת במצוותיו שעשה.

(השמעות רע"מ, יהל אור, ד"ה רעיא מהימנא)

ואמר פי העקר העבודה שיש בכל דבר מה שמניחין לאדם על הבחירה שלו, הינו שגשאר הדבר על דעתו. ואין בזה מצוה הינו שאין מצוין אותו על אותו הדבר שום מצוה, ואין אומרים לו כלל לעשות פן. רק שגשאר הדבר על דעתו שיעשה כפי מה שיבחר לו. וזה בחינת (שבת פז) הוסיף יום אחד מדעתו הנאמר במשה, שזאת הבחינה היא נמצאת בכל עבודה ועבודה. פי בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שמניחין ומשאירין לאדם בלי מצוה ואזהרה, ואין מצוין עליו שיעשה פן רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו כמו משה רבנו עליו השלום שהוסיף יום אחד מדעתו בלי מצוה (וען בלקוטי א' סימן ק"צ מזה). ובזאת הבחינה היא עקר העבודה והבחירה פי גשאר מספק תמיד איך הוא רצון השם יתברך מאחר שלא צוה עליו איך לעשות.

השתתף

פרק ראשון

בבא בתרא

יב

עין משפט
גו מילה

שם הדין
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

השתתף
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

בבא בתרא
הוא שיש להחזיק
בזה המעשה
כאילו היה

עין משפט
גו מילה